

श्री श्री ओङ्कारनाथवैदिकविद्यापीठम्

१८७१ वङ्गाब्दस्य वार्षिकसंस्कृतपरीक्षा

तृतीयपत्रम्

विषयः-धर्मशास्त्रम्

पूर्णाङ्कः - १००

क) अत्र द्वाविंशतिः प्रश्नाः सन्ति। द्वित्रैः वाक्यैः एषु विंशतिः प्रश्नाः समाधेयाः।

२०×२ = ४०

- १) किमर्थं निर्मितः नृपः?
- २) दन्ड-विधानस्य क्रमः निर्णय।
- ३) पिता रक्षति कौमारे भर्ता रक्षति यौवने।
रक्षन्ति स्ववरे पुत्रो न स्त्री स्वातन्त्र्यमर्हति।।- कः अर्थः?
- ४) ब्राह्मणानां षड्विध-कर्मानि कानि?
- ५) प्राजापत्यं किम्?
- ६) पितृदेव मनुष्यानां वेदचक्रुः सनातनम्।
अशक्यं प्रमेयं वेदशास्त्रमिति स्थितिः।।-वङ्गानुवादः करणीयः।
- ७) उद्वाहः इति शब्दस्य-बुद्धिः, समर्थकः शब्दद्वयं लिखतु।
- ८) सापिण्यं सप्तपुरुषाः के?
- ९) पितुः पितुः स्वसुः पुत्रोः पितुर्मातुः स्वसुः सुताः।
पितुर्मातुलपुत्रोश्च विज्ञेयाः पितृवाक्कावाः।।-कः अर्थः?
- १०) "मातृवाक्कावाः"- के?
- ११) किमर्थं दिवाविवाहः निषेधः?
- १२) "खातुकालाभिगामी स्यात् यावत् पुत्रो न जायते।"-कः अर्थः?
- १३) दासः, भूतिर्दत्तः, त्रातृवर्मा, देवशर्मा- केषां उपपदद्वयम्?
- १४) संज्ञां लिख- १) गौणचन्द्रः, २) मुख्यचन्द्रः।
- १५) ब्रह्मा-दीनाह याञ्जवक्त्याः- "ब्रह्मोविवाह आहूय दीयते शक्त्यलङ्कृत।
तज्जः पुनात्युभयतः पुरुषानेकविंशतिम्।।- कः अर्थः?
- १६) विवाहप्रशस्तकालः कः?
- १७) परिवेदन-दोषः कः?
- १८) मीमांसापरिभाषातः सोदाहरणं धर्मलक्षणं लिख।
- १९) पूर्वमीमांसायां अधर्मलक्षणं सोदाहरणं निरूपनीयम्।
- २०) विधिप्रकाराणां नामानि लिखतु।
- २१) षट् प्रमाणानि कानि?
- २२) प्रतिपत्तित्रयानां नामानि कानि?

२) अत्र सप्त प्रश्नाः सन्ति। संक्षेपेण एषु केवलं षट् प्रश्नाः समाधेयाः।

७×६ = ४०

- १) धर्मस्य चतुः प्रमाणानि कानि? श्रुतिस्वतयोः विरोधे किं ग्रहणीयम्? श्रुतौ द्वेषे उभयमेव प्रमाणम्-
व्याख्यातम्।
- २) अर्थसंग्रह-विषयकः नव-वार्ताः संक्षेपेण लिखतु।
- ३) कर्तव्यविमुख-नृपस्य दोष-कथन-विषये मनुना किं वर्णितम्?
- ४) न्याय-धन-ग्रहणस्य प्रशंसा- विषयकः मनुना किं वर्णितम्?
- ५) दायभागतः शब्दार्थः निरूपयतु- "जीवन्नेव वा प्रविभज्य वनमाश्रयेत् वृक्षाश्रमं वा गच्छेत् अल्लेन वा
प्रविभज्य भृशमादाय वसेत् यद्यप्यदशेत् पुनस्तुभ्यो गृहीयात्।पिता चेत् पुत्रान् विभजेत् तस्य स्वच्छा
स्वयमुपात्ते अर्थे पितृतामहे तु पितापुत्रयोस्तुल्यं स्वामिभ्याम्।।
- ६) उद्वाहत्तन्नुसारेण दैव-आर्य-काय/प्राजापत्य- विवाह-विषयकसंज्ञां लिखतु।
- ७) विधिवाक्यं कतिविधम्? तेषां नामान्युदाहरणानि च लिखतुम्।

ग) अधोलिखितेषु विषयत्रयमधिकृत्य निबन्धो लेखनीयः।

७×१०= ७०

- १) वेदादिप्रमेयः अर्थः कतिविधः? तं सोदाहरणमुल्लिख्य कस्मिंश्चिन्नक्ष्ये सङ्गतिर्विधेया। यागहोमयोः को भेदः? किं नाम श्रोत्रम्, शस्त्रम्, साम, श्रोत्रीया, श्रोत्रमश्च सर्वं दर्शयताम्।
- २) गुणकर्म कतिविधम्? सलक्षणमभिधाय "स्वाध्यायः अथेतव्यः- इत्यस्य कस्मिन् कर्मण्यन्तर्भावः युक्त्या निरूपणीयः।
- ३) विवाहभेदान् उल्लिख्यताम्।
- ४) गुणत्रयम्- व्याख्यायताम्।
- ५) वर्णसंकरानुसारेण अनुलोमजा प्रतिलोमजा वा सप्तानानां नामानि लिखन्तु।